

УКРАЇНСЬКЕ ВІДРОДЖЕННЯ У ХХ ст.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА КУРСУ ЗА ВИБОРОМ ДЛЯ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ. 11 (12) КЛАС

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність даного курсу визначається рівнем зацікавленості суспільства та потребою у глибокому осмисленні певної проблематики. Саме життя поставило в центр освітньої рефлексії проблеми української духовності. Здобуття незалежності, утвердження державності в історичній реальності відбулося, на жаль, без достатнього духовного самовизначення нашого народу, що знову й знову спонукає до пошуку ним свого істинного колективного «я», до осмислення свого місця і стратегії самореалізації у сучасному світі. Як відомо, духовне відродження будь-якої нації можливе лише на основі глибоких змін у всіх сферах буття — у свідомості, культурі, економіці тощо. Саме тому проблему відродження національної свідомості можна назвати і морально-етичною, і психолого-педагогічною, і суспільно-політичною. І в цьому процесі шкільній історії відводиться провідна роль.

Програма курсу «Українське відродження у ХХ ст.» складена відповідно до завдань, вимог і змісту навчання історії у школі, визначених Державним стандартом освіти (освітня галузь «Суспільствознавство»), та з урахуванням вимог до профільної школи і орієнтована на профільні класи суспільно-гуманітарного спрямування загальноосвітніх шкіл.

Зміст навчального матеріалу побудований на основі синтезу хронологічного, культурологічного та українознавчого підходів, що уможливило відтворення процесу національного відродження у ХХ столітті як складової процесу українського державо- і націотворення на тлі загальнонаціональних та світових історичних подій. Це уможливлює реалізацію синхроністичного вивчення та узгодження матеріалу відповідних тем пропонованого курсу і курсів української та всесвітньої історії виходячи з можливостей міжкурсових зв'язків. У ході планування навчального процесу педагог може сам визначити оптимальну для конкретної педагогічної ситуації послідовність розгляду окремих тем і сюжетів.

Мета курсу — формувати в учнів пізнавальний інтерес до історії українського суспільства та його поступу, національний світогляд, розуміння подій та явищ національного життя в їх історичному розвитку, взаємозв'язку та взаємопливі.

Завдання курсу:

- поглибити знання учнів з історії українського відродження (сущність, напрями) в ХХ ст.;
- формувати уявлення старшокласників про закономірності та особливості процесу українсь-

кого державо- та націотворення, духовного розвитку суспільства в зазначеній період;

- з'ясувати значення національного відродження для української незалежності та осмислення його в контексті сьогоднішніх процесів державотворення;
- виховувати патріотичні та громадянські почуття учнів.

Основними компонентами програми є зміст навчального матеріалу з історії українського відродження та державних вимог до рівня профільної підготовки учнів, на який учител் орієнтується під час вивчення конкретних тем окремих курсів. Зміст навчальної програми містить перелік інформаційних питань, які учні мають опрацювати в ході вивчення матеріалу розділів. Ці питання розподілені відповідно до окремих тем, хоча цей розподіл може бути здійснений учителем. Запропонований навчальний матеріал має бути обов'язково засвоєний учнями на різних рівнях навчальних досягнень відповідно до індивідуального розвитку пізнавальних можливостей кожного.

Державні вимоги до рівня профільної підготовки учнів, представлені у програмі, сформульовані відповідно до діяльнісного і компетентнісного підходів. Доожної теми подано два переліки умінь і навичок, які мають набути учні під час її вивчення. Перший перелік складають основні історико-предметні (хронологічні, просторові, інформаційні, мовленнєві, логічні й аксіологічні) уміння та навички учнів, що відповідають їхнім віковим та пізнавальним можливостям, які поступово ускладнюються і поглиблюються. Другий перелік складають більш складні, комбіновані, інтегровані уміння, навички та емоційно-ціннісні орієнтації й ставлення учнів, що разом складають їх предметну історичну компетентність. Без опанування учнями першої групи умінь неможливе набуття ними відповідної компетентності. Систематичне та послідовне формування перелічених знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій забезпечує розвиток в учнів відповідних предметних компетенцій з історії і є основою для набуття ними ключових компетентностей.

Зміст курсу

Вступ.

Розділ 1. Українське відродження в національній історії.

Розділ 2. Особливості українського відродження на початку ХХ століття (1900—1917 рр.).

Розділ 3. Українське відродження як процес складова демократичної революції 1917—1920 рр.

Історія України
№ 25-27 (665-667), липень, 2010

Розділ 4. Національно-культурне відродження у 20—30-ті роки ХХ ст.

Розділ 5. Ідеї національного відродження на окупованих територіях (1941—1943 рр.).

Розділ 6. Національно-культурне відродження у 1960-ті роки.

Розділ 7. Національний ренесанс (II пол. 80—90-ті рр. ХХ ст.).

Згідно з навчальним планом, загальна кількість годин на курс — 35 (1 година на тиждень).

Навчальний матеріал кожного розділу в програмі розподілений на теми, для кожної з яких визначені орієнтовні часові межі. Кожну тему завершує урок узагальнення, на який виділено окрему годину (7 уроків на рік). Визначена автором кількість годин на вивчення кожного розділу є орієнтовною і може бути змінена. Крім того, 1 годину виділено на урок узагальнення матеріалу курсу. Передбачено також 1 резервну годину.

СТРУКТУРА І ЗМІСТ ПРОГРАМИ
(35 год)

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
1	2
Вступ (1 год)	
<p>Завдання і структура курсу. Способи роботи учнів з посібником, додатковою літературою, електронними та інтернет-ресурсами. Форми і методи організації навчальної діяльності на заняттях з курсу. Державні вимоги до рівня профільної підготовки учнів.</p> <p>Критерії тематичного семестрового та річного оцінювання.</p> <p>Основні змістові блоки курсу</p>	<p>Учень (ученица):</p> <ul style="list-style-type: none"> розповідає про мету, завдання, особливості курсу; пояснює, як працювати на уроках курсу; висловлює власні очікування щодо вивчення курсу; правильно застосовує та пояснює поняття <i>національне відродження</i>; визначає критерії, за якими визначають та характеризують національне відродження
Розділ 1. Українське відродження в національній історії (2 год)	
<p>Українське відродження. Сутність, зміст та завдання в історичному розвитку.</p> <p>Періодизація українського відродження.</p> <p>Особливості українського відродження в Наддніпрянській Україні та на західноукраїнських землях.</p> <p>Ренесанс в європейському та українському вимірах</p>	<p>Володіючи предметними уміннями, учень (ученица):</p> <ul style="list-style-type: none"> визначає основну ідею українського відродження; характеризує її як стрижневу ідею націотворення та державотворення; на основі різних джерел інформації: порівнює процес відродження на поч. ХХ ст. у Західній Європі та в Україні; виділяє основні періоди українського відродження в історичному розвитку. <p>Набуваючи предметні компетентності, учень (ученица): порівнює та висловлює судження стосовно українського відродження в Наддніпрянській Україні та на західноукраїнських землях, обґрунтovує зв'язок між причинами, сутністю, наслідками національного відродження в різні періоди української історії</p>
Розділ 2. Особливості українського відродження на початку ХХ століття (1900—1917 рр.) (5 год)	
<p>1. Націотворчі процеси в Україні на початку століття.</p> <p>2. Український суспільно-громадський рух.</p> <p>3. Роль Івана Франка в національно-культурному русі.</p> <p>4. Роль та значення українського шкільництва в національному відродженні.</p> <p>5. Львів — центр національно-культурного відродження на західноукраїнських землях.</p> <p>6. Українська музична культура.</p> <p>7. Пошуки національного стилю в образотворчому мистецтві.</p> <p>8. Український театр.</p> <p>9. Українська література.</p> <p>10. Видавнича справа.</p> <p>11. Українська церква.</p> <p>12. Меценати української справи</p>	<p>1. Володіючи предметними уміннями, учень (ученица):</p> <ul style="list-style-type: none"> показує на карті території українських земель, що перебували на поч. ХХ ст. під владою Російської та Австро-Угорської імперій; називає рік та місце заснування громадських організацій в Україні, показує їх на карті; називає роки життя І.Франка; пояснює значення термінів та понять: <i>освіта, національна школа, вища школа</i>; називає прізвища видатних представників музичної культури України, художників цього періоду, корифеїв українського театру, видатних діячів українського літературного процесу, прізвища українських меценатів, назви українських газет початку століття («Рада», «Нова Рада»); називає церковні об'єднання в Україні й показує на карті центри православ'я в Наддніпрянській Україні (Києво-Печерська й Почаївська лаври, Брратський та Покровський монастирі);

Історія України

№ 25-27 (665—667), липень, 2010

1	2
	<ul style="list-style-type: none"> • пояснює терміни та поняття: <i>Вселенська церква, канонічність, автокефалія</i>; ◆ на основі різних джерел інформації: • порівнює програми різних політичних партій з національного питання, дає їм оцінку; • визначає причини та особливості суспільно-громадського руху в різних регіонах України; • характеризує суспільно-політичне та культурне життя західноукраїнських земель поч. ХХ ст.; • характеризує життєвий та творчий шлях І.Я.Франка; • характеризує стан освіти в Україні на поч. ХХ ст.; • визначає особливості боротьби за українську школу в зазначений період; • визначає роль і значення наукового товариства ім. Т.Г.Шевченка; • описує зародження українського професійного музично-го мистецтва; • характеризує творчий доробок М.Лисенка; • характеризує творчість І.Їжакевича, М.Пимоненка, описує історичні умови, які вплинули на творчість цих художників; • визначає внесок українських письменників у формування національної ідентичності та історичної пам'яті читачів; • називає фундаторів української театральної справи; • характеризує внесок українських меценатів в освітній, культурний розвиток народу. <p><i>Набуваючи предметні компетентності, учень (ученица):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • характеризує та порівнює національну політику Російської Австро-Угорської імперії щодо українців; • порівнює, аналізує, критично оцінює діяльність молодіжних організацій «Пласт», «Сокіл», «Січ» та ін., висловлює свою думку щодо їх діяльності; • пише есе про І.Я.Франка; • готує історичну довідку про педагогічний журнал «Світло»; • характеризує, порівнює та критично оцінює розвиток культури в різних регіонах України у цей період; • пише есе про видатну співачку С.Крушельницьку та М.Лисенка; • готує есе про І.Їжакевича та його школу малярства, М.Пимоненка та ін.; • висловлює власну думку про п'есу М.Старицького «За двома зайцями»; • користується для самостійного пошуку інформації довідковою літературою, Інтернетом тощо, готує аналітичні доповіді, повідомлення, есе і реферати з проблем українського літературного процесу; • виділяє та пояснює характерні ознаки преси зазначеного періоду; • готує есе про духовне та культурне життя в монастирях; • створює історичні портрети українських меценатів
Урок узагальнення (1 год)	
Розділ 3. Українське відродження як провідна складова демократичної революції 1917—1921 рр. (6 год)	
1. Революційні події в Україні 1917—1921 рр. та їх вплив на суспільно-політичне життя. 2. Освітня політика українських урядів. 3. Становлення та розвиток української науки. 4. Український театр.	<p><i>Володіючи предметними уміннями, учень (ученица):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • пояснює терміни і поняття: <i>демократична революція, революційні зміни, світова війна</i>; • правильно застосовує та пояснює на прикладах терміни: <i>освіта, наука, виховання, школа</i>; • називає дату й місце заснування Академії наук України; • називає основні події музичного життя в Україні (1917—1921 рр.), складає таблицю;

Історія України
№ 25-27 (665—667), липень, 2010

1	2
<p>5. Розвиток українського музичного мистецтва.</p> <p>6. Українська література.</p> <p>7. Розвиток української преси та книгодрукування.</p> <p>8. Національні меншини та етнополітика.</p> <p>9. Українська церква.</p> <p>10. Національно-культурний розвиток західноукраїнських земель в перші десятиліття ХХ ст.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • називає представників нової літературної плеяди: П.Тичину, М.Рильського, В.Чумака, М.Семенка; • пояснює на прикладах поняття й терміни: <i>плеяда, літературний процес, романтизм, національне питання, національні меншини, етнополітика</i> та показує на карті місця проживання національних меншин в Україні; • пояснює на прикладах терміни: <i>християнство, автокефалія, патріархія</i>; • називає та показує на карті центри національно-культурного життя на західноукраїнських землях; ◆ на основі різних джерел інформації: • дає оцінку «Декрету про державну мову»; • називає основні напрями та особливості освітньої політики українських урядів у зазначеній період; • оцінює новаторські ідеї С.Русової, О.Чепіги, П.Василенка, В.Дурдуківського; • характеризує діяльність першого президента Української академії наук В.Вернадського; • характеризує новаторські ідеї Леся Курбаса в театральній сфері; • оцінює значення відкриття в грудні 1917 р. Української академії мистецтв, Державного симфонічного оркестру; • визначає особливості літературного процесу в революційний період, називає найвідоміші видавництва та видання: «Друкар», «Крениця», «Час»; часописи: «Шлях», «Книгар» та ін.; • висловлює власну думку щодо етнополітики українських урядів; • пояснює причини боротьби за українську автокефальну православну церкву; • характеризує особливості культурно-освітнього та мистецького поступу на західноукраїнських землях. <p><i>Набуваючи предметні компетентності, учень (учениця):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • характеризує, порівнює, узагальнює та критично оцінює державотворчі процеси в Україні у контексті аналогічних західноєвропейських і світових процесів; • готує повідомлення про видатні постаті в освітній справі періоду української демократичної революції; • користуючись для самостійного пошуку інформації довідковою літературою, Інтернетом тощо, готує аналітичні доповіді, повідомлення, есе і реферати з проблем становлення вітчизняної науки; • готує повідомлення про молодіжний театр Л.Курбаса цього періоду; • розкриває значення діяльності видатного композитора та диригента О.Кошиця для розвитку українського музичного мистецтва та його вплив на світогляд українців, роль у пропаганді українського національного мистецтва в світі; • готує есе про письменників цього періоду; • обґруntовує власну позицію щодо значення преси й книgovидання в країні та їх вплив на свідомість народу, викладає її у формі усної відповіді та історичного есе; • обґруntовує власну позицію щодо значення преси й книgovидання в країні та їх вплив на свідомість народу, викладає її у формі усної відповіді та історичного есе; • характеризує політику більшовиків у релігійному питанні; • висловлює власну думку щодо проголошення української автокефальної православної церкви у травні 1920 р.; • порівнює національно-культурні процеси в різних регіонах України

Урок узагальнення (1 год)

Історія України
№ 25-27 (665-667), липень, 2010

1	2
Розділ 4. Національно-культурне відродження у 20–30-ті роки ХХ ст. (6 год)	
1. Українізація (коренізація) як спроба розв'язання національного питання в нових історичних умовах. 2. Розвиток Української академії наук. 3. Літературний розквіт. 4. Національна освіта. 5. Музичне мистецтво. 6. Розвиток українського образотворчого мистецтва. 7. Українське театральне та кіномистецтво. 8. Боротьба за українську церкву. 9. Львів — центр національно-культурного життя на західноукраїнських землях	<p>Володіючи предметними уміннями, учень (учениця):</p> <ul style="list-style-type: none"> • пояснює та правильно вживає терміни й поняття: українізація, коренізація, націонал-комунізм, національне питання, націотворення, ідеологія; академія, академічна наука, галузеві науки, наукова школа; літературна дискусія, творча спілка, літературне об'єднання; • пояснює терміни і поняття: едина трудова школа, хато-читальня, Наркомос; музичне мистецтво, національні мотиви, мистецька школа; • називає видатних діячів українського образотворчого мистецтва, складає хронологічну таблицю їх творчості; • називає видатних представників українського театрально-мистецтва, театральні центри, драматургів та режисерів, українські кіностудії; • застосовує та пояснює терміни: автокефальна церква, патріархат, атеїстичне виховання, канонічність; • показує на карті м. Львів, складає хронологічну таблицю історії його заснування та розвитку; ◆ на основі різних джерел інформації: • визначає сутність політики українізації, причини її запровадження; • називає і підсумовує основні причини відкриття української Академії наук; • розкриває та аналізує особливості літературного процесу; • описує та порівнює освітні процеси в 20–30-х роках із періодом української демократичної революції (1917–1920 рр.); • називає українських композиторів зазначеного періоду, складає таблицю їх творчого доробку; • порівнює українське образотворче мистецтво зі світовими тенденціями того періоду, визначає спільне і відмінне; • визначає зміни в театральному репертуарі, характеризує і порівнює театральне життя Києва і Харкова; • визначає причини розбудови української церкви, називає провідників українського церковного життя цього періоду; • характеризує національні мотиви в тогочасних майстрствах, архітектурі, музиці, образотворчому мистецтві західноукраїнських земель. <p>Набуваючи предметні компетентності, учень (учениця):</p> <ul style="list-style-type: none"> • формулює власну оцінку результатів політики українізації, значення діяльності Академії наук; готує есе про видатних діячів української науки; • характеризує, порівнює, узагальнює та критично оцінює розвиток літератури в Україні у відповідний період; • готує есе про видатних українських письменників; • характеризує та критично оцінює здобутки в галузі освіти у зазначений період; • розкриває суперечливість процесів національного відродження зазначеного періоду; • готує історичне есе про діячів освіти, життєвий та творчий шляхах українських композиторів; • формулює власну думку щодо національного образотворчого мистецтва, визначає та обґрунтovує взаємозв'язок між процесом українізації й розвитком національного майстерства; • аналізує зміни в репертуарі театрів, характеризує відображення навколошнього життя в театральних п'єсах та кінострічках, готує есе про видатних режисерів, драматургів, кіноакторів; • пише есе про духовні центри України;

Історія України
№ 25-27 (665-667), липень, 2010

1	2
	<ul style="list-style-type: none"> • формулює свою думку щодо атеїстичного виховання та антирелігійної політики більшовиків; • висловлює власну думку про рівень розвитку та процеси національного відродження в різних регіонах України
Урок узагальнення (1 год)	
Розділ 5. Ідеї національного відродження на окупованих територіях (1941–1943 рр.) (3 год)	
1. Боротьба національно-патріотичних сил за відновлення української незалежної держави. 2. Національна освіта на окупованих територіях. 3. Діяльність громадських організацій. 4. Українська церква. 5. Українські література, мистецтво, видавнича справа	<p>Володіючи предметними уміннями, учень (учениця):</p> <ul style="list-style-type: none"> • показує на карті окуповані українські території; • пояснює терміни: <i>окупація, рух Опору, колабораціонізм, націоналістичний рух, українська незалежна держава; система освіти, національна освіта, національне виховання</i>; • показує на карті міста, в яких працювали університети під час окупації, називає дату заснування «Просвіти» в Україні, її засновників та видатних діячів, пояснює термін «Просвіта», показує на карті місця діяльності «Просвіта»; • пояснює терміни: <i>українська церква, автокефалія, патріархат, атеїзм, канонічність</i>; • показує на карті центри релігійного життя в Україні, міста, в яких під час окупації діяли українські театри, називає кількість українських видань на окупованих територіях; • пояснює терміни: <i>друкований орган, періодичне видання національно-визвольних сил, ідеологія, національна свідомість</i>; ◆ на основі різних джерел інформації: • визначає причини виникнення націоналістичного руху, його особливості, напрям, називає провідників; • характеризує особливості розбудови національної освіти на окупованих територіях, основні напрями діяльності «Просвіти», пояснює причини поновлення її роботи на окупованих територіях; • характеризує стан української церкви напередодні війни, називає причини її відновлення в зазначеній період; • характеризує репертуар українських театрів, діяльність Союзу українських письменників та його засновниці О. Теліги; • аналізує зміст та ідеологічну спрямованість періодичних видань тощо. <p>Набуваючи предметні компетентності, учень (учениця):</p> <ul style="list-style-type: none"> • порівнює, аналізує та висловлює судження щодо різних напрямів руху Опору; • оцінює діяльність УПА; • аналізує та порівнює зміст нових програм, підручників з української історії, географії, дає їм власну оцінку; • аналізує та порівнює діяльність «Просвіти» в різні періоди української історії, дає їм оцінку; • аналізує та порівнює діяльність різних конфесій, називає їх духовних провідників, готує повідомлення про Й. Сліпого, Полікарпа (Сікорського) та ін.; • оцінює внесок діячів різних напрямів української культури у справу патріотичного виховання, формування національної свідомості українців у боротьбі із загарбниками та у їх поступі до незалежності; • готує повідомлення про трагічні долі українських діячів культури О. Теліги, О. Ольжича та ін.
Урок узагальнення (1 год)	
Розділ 6. Національно-культурне відродження у 1960-ті роки (2 год)	
1. Український дисидентський рух в умовах десталінізації та демократизації. 2. Внесок «шістдесятників» у розвиток національної культури. 3. Націонал-комунізм політичної еліти України	<p>Володіючи предметними уміннями, учень (учениця):</p> <ul style="list-style-type: none"> • показує на карті місця поширення дисидентського руху; • пояснює терміни та поняття: <i>«хрущовська відліга», русифікація, незалежна держава, демократичні процеси, дисидент, лібералізація культурного та громадсько-політичного життя, націонал-комунізм, політична еліта, національна ідеологія, радянський народ</i>;

Історія України
№ 25-27 (665-667), липень, 2010

1	2
	<ul style="list-style-type: none"> ◆ на основі різних джерел інформації: • пояснює причини виникнення культурно-опозиційного руху, характеризує особливості діяльності української інтелігенції, дає власну оцінку цьому процесу; • аналізує книгу І.Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація?»; • характеризує основні тенденції в культурному житті України, цього періоду та місце і роль у ньому шістдесятників, обґрунтовує думку: «Шістдесятництво — рух інтелігенції»; • характеризує концепцію націонал-комунізму, порівнює її прояви в попередніх періодах української історії, характеризує постаті П.Шелеста. <p>Набуваючи предметні компетентності, учень (учениця):</p> <ul style="list-style-type: none"> • характеризує, пояснює та узагальнює тенденції й особливості культурно-опозиційного руху 1960-х років на теренах СРСР, визначає особливості та відмінності українського дієдентського руху; • готує есе про Івана Світличного, Івана Дзюбу, Левка Лук'яненка та ін.; • оцінює масштаби лібералізації культурного життя в зазначеній період; • аналізує, оцінює внесок І.Драча, А.Горської, Л.Костенко, М.Вінграновського та ін. у літературно-мистецьке життя, в дослідження «білих плям» української історії, у захист рідної мови тощо; • оцінює роль і значення націонал-комуністичної лінії в соціально-політичному житті України та постаті П.Шелеста в розвитку національної політики, культури та ідентичності
Урок узагальнення (1 год)	
Розділ 7. Національний ренесанс (ІІ пол. 80—90-ті рр. ХХ ст.) <i>(3 год)</i>	
1. Відродження української державності. 2. Національно-культурне відродження в нових історичних умовах. 3. Розвиток національної освіти й виховання. 4. Українська література й мистецтво. 5. Зміни в релігійному житті	<p>Володіючи предметними уміннями, учень (учениця):</p> <ul style="list-style-type: none"> • називає події за датами: березень 1990, жовтень 1990, 1989—1991, 24 серпня 1991; • пояснює терміни і поняття: <i>перебудова, гласність, незалежна держава, демократія, національна культура, духовне відродження, ідентифікація</i>; • називає видатних діячів української культури; • пояснює терміни і поняття: <i>національна освіта й виховання, заклади нового типу, реформування освіти, українознавство, духовні цінності та ідеали, літературно-мистецьке відродження, духовна сфера, єдина помісна церква, конфесія, патріархія</i>; ◆ на основі різних джерел інформації: • описує прояви національного та демократичного руху в Україні в зазначеній період, процес прийняття «Декларації про державний суверенітет»; • характеризує передумови відродження української культури, основні тенденції в культурному житті України, описує основні здобутки в культурній сфері; • описує зміни, що відбулися в освіті, характеризує закон «Про освіту», Концепцію національного виховання, розкриває значення закону «Про мови в Українській РСР» для освітньої справи; • характеризує зміни і тенденції в українському літературно-мистецькому житті, новітні теми в духовно-мистецькій сфері, творчий доробок українських митців; • характеризує процеси і тенденції духовного відродження в Україні, називає основні конфесії та їх духовних наставників, аналізує проблему створення єдиної помісної церкви в Україні.

Історія України
№ 25-27 (665-667), липень, 2010

1	2
	<p><i>Набуваючи предметні компетентності, учень (учениця):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • оцінює процес суверенізації в Україні, значення прийняття Декларації про державний суверенітет України, Акта проголошення незалежності України; • характеризує, порівнює й узагальнює складові національно-культурного відродження, інтерпретує відродження як найважливішу складову суспільного поступу; • аналізує, порівнює та узагальнює освітні процеси в незалежній Україні; • порівнює й узагальнює роль і місце літератури та мистецтва в культурному просторі українського суспільства, його вплив на національні ментальності та свідомість; • аналізує, порівнює зміни в духовному житті України з передніми періодами української історії, готує есе про сучасних патріархів України
Урок узагальнення (1 год)	
Тематичне оцінювання	
Резервний урок (1 год)	

Т.МАЦЕЙКІВ,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник лабораторії
суспільствознавчої освіти
Інституту педагогіки НАПН України